

dinem. Nam primo quemadmodum ceteras notitias ita et istam communicare potest, nempe se esse qui loquitur, et id certum esse; deinde assensum certum in id quod apprehenditur determinare potest Deus sensu quodam indito quo practice experiatur mens sibi Deum loqui, tum negato quoque concursu suo ad actum dubitationis. Igitur possibilis est mysteriorum revelatio.

In huiusmodi revelatione manifestatur primum quod sit aliquod verum nobis ignotum, revelatur scilicet existentia rei, ac scimus rem esse: manifestatur deinde essentia rei non qualis in se est, nec ideis aut notionibus propriis, sed analogicis. Aliquid enim nosse oportet de ipsa essentia rei, seu oportet aliquo modo scire quid res sit, secus nec existentiam conciperemus, nequimus enim concipere existentiam nisi alicuius essentiae. Exempla horum habes in mysteriis christianae revelationis.

THESIS XXXII*

I In Deo est voluntas, cuius II ipse Deus bonum infinitum est obiectum necessarium, et III princeps; secundarium vero finita bona, IV circa quae libertate gaudet indifferentiae.

Nota. Quae de actu scientiae docuimus Th. XVIII eadem asserenda sunt actui volitionis; eadem enim prorsus rationes pro utroque valent: quocirca id monuisse sufficia; ne inutilis rerum repetitio fiat.

DEMONSTRATIO I. PARTIS. Quid sit voluntas diximus in Anthropol. Th. XXXVIII. Praeditum esse Deum voluntate tum ex ibi demonstratis, tum ex traditis quoque in hoc tractatu evidens est. Nam vidimus ad intellectum consequi necessario voluntatem: porro Deus est perfectissime intelligens (Th. cit.). Rursus perfectio omnis simpliciter simplex necessario competit Deo (Th. X); atqui talis est voluntas: ergo.

Quinam vero sunt actus voluntatis quos licet adseere Deo? voluntas enim dicitur appetitus boni; nihil autem videtur Deus appetere posse, si iam infinitam perfectionem ex

se obtinet. Scilicet advertendum est quod voluntas *ut potentia* est facultas complacendi sibi in bono, et tendendi in bonum, et quiescendi in bono ut bonum est, ac refugiendi a malo illudque odio habendi: *prout est actus*, est complacencia, tendencia, quies in bono, odium et fuga a malo. Voluntatis proinde actus non est sola appetencia seu desiderium boni quod adhuc desit, imo hic actus circa bonum proprium quo subiectum perficiatur supponit imperfectionem in subiecto, ideoque non est necessarius aut essentialis voluntati nisi supposita imperfectione subiecti: quocirca et in nobis obtento bono quod concupivimus desinit ille actus manente prorsus voluntate eademque perfecta magis, diligente bonum quod possidet, eoque fruente. Nimirum actus essentialis perfectioni voluntatis sunt amor et gaudium de bono, ac aversio a malo: hos vero actus exercet necessario Deus circa infinitum bonum quod est ipse, malumque sibi oppositum. Non est tamen negandum universim inesse Deo actum appetitus seu desiderii boni, si bonum est extrinsecum quod non tanquam perfectibile suum sed ut terminus effusionis sive activitatis suae expetatur: quod quidem in Th. XXXV declarabitur.

DEMONSTRATIO II. PARTIS. Illud bonum necessario diligitur quod est absolute necessarium diligenti, quodque eius amoris et gaudii capacitatem omnino adaequat (Anthropol. Th. cit.): atqui bonum essentiae divinae est absolute necessarium Deo, et omnino adaequat capacitatem eius amoris et gaudii; ex utraque enim parte est infinitas: ergo. Praeterea Deus utpote infinite perfectus est necessario beatus, ac infinite beatus: nequit vero esse infinite beatus nisi per cognitionem amorem et gaudium, et quidem per cognitionem amorem et gaudium de bono infinito quod non est nisi ipse, quod infinite cognoscat, et amet, et quo infinite fruatur: ergo sicut se necessario cognoscit, ita se necessario amat, et se necessario fruitur. Rursus, pertinet ad perfectionem divinae essentiae ut sit actu dilecta, huc enim redit gloria eius intrinseca: debet ergo esse dilecta semper; non potest vero esse dilecta ab aeterno nisi a voluntate aeterna; ergo necesse est ut voluntas divina essentiam suam diligat.

DEMONSTRATIO III. PARTIS. Princeps obiectum voluntatis est quod ita necessario diligitur [ut per se hoc est ratione sui diligitur, et ratione eius cetera diligentur quae diligitur. Secundarium vero quod ratione alterius diligitur. Atqui voluntas divina se solam sive Deum diligit ratione sui, et ratione sui cetera: se *diligit ratione sui*, quia essentia divina cum sit perfectissima, atque obiectum adaequatum divinae voluntatis, et praeterea cum sit independens, postulat ut ratione sui sit diligibilis: *se solam*, quia cetera bona finita cum non sint necessaria Deo propter eius infinitatem et independentiam non habent per se rationem sufficientem cur diligitur a Deo: h. e. cur ea Deus velit. Cetera proinde quae diligit, ratione sui diligit. Nam cum cetera per se diligi non possint, et in actu dilectionis debeat esse aliquid quod per se diligitur, Deus autem se solum per se diligit: necesse est ut cetera ratione sui ipse diligit.

DEMONSTRATIO IV. PARTIS. Cum dicimus Deum circa bona finita liberum esse, dicimus ipsum posse ea velle, et posse ea nolle, ita ut ratio cur velit potius quam nolit aut vicissim sit ipsa sua voluntas. Quaestio ergo primum fieri potest an possit Deus velle bona alia extra se, h. e. bona finita. Hic enim actus eius infinitae perfectioni repugnare videtur, ac si sibi sufficiens non esset bonitas sua cum alia extra se quaerit. Verum imperfectio quidem est seu potius imperfectionem supponit velle alia a se tanquam perfecta sui; at velle alia tanquam terminum communicationis suae bonitatis, h. e. tanquam effectus per quos sua bonitas effunditur et repraesentatur, non est imperfectio nec imperfectionem supponit, sed perfectio est perfectionemque supponit. Supponit scilicet perfectionem quia est communicatio bonitatis, h. e. productio boni; est perfectio quia ad perfectionem causae spectat producere sibi similia. Nec imperfectio ideo potest habere locum quia si Deus alia a se velit, ab iis movetur voluntas eius. Nam 1° negandum est Deum volentem proprie moveri ea motione qua creatura volens movetur; nam haec motio competit voluntati prout est in potentia quae ad actum determinatur seu allicitur; ideoque

ibi reperiri nequit ubi est solum actus: porro divina voluntas est actus. Quocirca 2° id tantum Deo competere potest ut cum ipse aliquid vult, sit aliqua ratio cur velit, quae ratio est finis propter quem vult. Atqui haec ratio seu hic finis est ipsa sua bonitas, ad quam cetera quae vult, veluti media ordinat; quemadmodum opportuniore in loco Th. XLIV declarabitur. Nullo modo igitur Deus volendo alia, ab iis movetur. Restat ergo ut Deus alia a se velle possit. Cf. I p. q. XIX. a. 2°.

Ita tamen potest finita bona Deus velle, ut liber prorsus sit in iis volendis vel nolendis. Id enim evincit 1° ratio perfectionis simplicis quae in libertate reperitur quaeque proinde a Deo abesse nequit; 2° ratio primae causae ut diximus I Cap. Th. IV; 3° quia prae iis quae ad bonum proprium necessaria non sunt, voluntas quaevis est libera; atqui omnia bona finita non sunt necessaria divinae voluntati propter eius independentiam et absolutissimam perfectionem quam ex se habet. Ergo.

Hinc nec moraliter necessitari potest voluntas divina ratione convenientiae bonitatis rerum et suae gloriae extrinsecae; quia moralis necessitas in ente perfectissimo redit ad physicam. Est enim certe physice necessarium id sine quo realis et essentialis perfectio entis esse nequit. Iam vero intrinsece repugnat ens perfectissimum pati resistantiam quam sibi ipsi faceret renitendo suae inclinationi; renitetur autem suae inclinationi si experiretur moralem necessitatem volendi ea quae sunt extrinseca sibi, et tamen ea nollet: oporteret ergo Deum ea velle ut perfectus esset; ideoque physica necessitate ad ea volenda moveretur; est enim Deus necessitate physica perfectissimus: atqui nulla physica necessitate constringi potest Deus: ergo. Sane sufficientia infinita Dei est ratio cur nulla res sit quae indifferentiam libertatis eius turbare possit: quod enim infinitum bonum possidet aequivalens infinitis perfectionibus si esse possent, allici nullo modo potest a bono finito quovis tanquam sibi vel moraliter necessario.

Unde axioma illud: *bonum est diffusivum sui* ex quo

colligitur convenientia creationis, ita est accipiendum ut 1° possit Deus communicare aliis participationem suae bonitatis, ut 2° haec dispositio se communicandi oriatur ex ipsa bonitate Dei, 3° ut haec communicatio conveniat divinae voluntati et bonitati, sed tamen cum plena independentia a quavis necessitate; secus ac in creaturis, nam hae aliquid acquirunt et perficiuntur cum agunt: at Deus nihil omnino acquirere potest. Unde ita convenit Deo se communicare ut non disconveniat seu dedeceat se non communicare, sicut ita convenit habere terminum extra ut non dedeceat non habere. Verum hypothetice, posito scilicet quod Deus aliquid velit, tunc moraliter necessitatur ad volenda etiam ea quae cum illo sunt conserta, sine quibus videlicet illud esse non potest, quae necessitas moralis est, tamen ut diximus etiam physica, nullatenus vero repugnans libertati; quia est consequens liberum eiusdem exercitium.

THESIS XXXIII^a

I Divina libertas quae intrinseca Deo est, II concipi nequit ad modum potentiae indifferentis ad plures actus, sed est solummodo eiusdem actus simplicissimi indifferentia ad plura, III quatenus una positiva volitio eadem in se manens vult sive rei cuiusque existentiam sive non existentiam. IV Quare actus liber divinus prae sua entitate est necessarius, prae terminatione vero contingens.

DEMONSTRATIO I. PARTIS. Libertas 1° est modus intrinsecus voluntatis eiusque actus; divina vero voluntas sive actus divinae volitionis est ipse Deus; libertas ergo divina est Deo intrinseca. Sane 2° omnis perfectio simplex Deo formaliter inest, et idcirco est ipsi intrinseca; libertas vero est perfectio simplex. Ergo.

DEMONSTRATIO II. PARTIS. In Deo non est potentia nec proinde multiplicitas actuum, ergo nequit libertas esse indifferentia potentiae ad plures actus; restat ergo indifferentia actus ad obiecta plura: ergo. Quae quidem indifferentia 1° satis

est; nam indifferentia libertatis id proprie postulat ut ratio tendentiae vel non tendentiae in obiecta sit ipse volens; haec vero tendentia est relatio volentis ad obiecta: quod vero haec relatio sit per plures et diversos actus elicitos a volente, vel per unum actum improductum diversa obiecta respicientem, id est per se praeter rationem libertatis; illud enim est de ratione libertatis in potentia sive creatae, hoc de ratione libertatis in actu sive divinae.

Imo 2° indifferentia haec est maior quam nostra. Quia indifferentia libertatis nostrae se tenet proprie ex parte potentiae, actus vero eatenus est liber quatenus est a potentia libera, sed in se cum existit est determinatus ad certum obiectum; at vero actus divinus in se ipso est omnino independens a quovis obiecto, et indifferens ad quodvis. Est ergo indifferentia in actu, ideoque actus divinus est maxime liber.

DEMONSTRATIO III. PARTIS. a) Actum divinae voluntatis unicum esse supponimus ex Th. praecedenti. b) Actus unicus divinus est 1° volitio una positiva. Quod positiva sit volitio quatenus aliquid esse vult, manifestum est. Sed et cum Deus aliquid non vult quod esse potest, atque a se pendet ut sit; non est arbitrandum Deum nolle illud, quatenus omittat actum volitionis, circa illud, sed quatenus positive velit non esse illud. Dicimus: *cum aliquid non vult quod esse potest*; nimirum quod positus etiam iis quae Deus voluit ideo esse nequit quia opponitur ipsis, id eo actu positivo Dei excluditur quo voluit eius oppositum. Quod vero Deus positive nolit id quod non est et a se pendet ut sit probatur ita. Actus divinae voluntatis est ab aeterno, libere quidem, determinatus, nec amplius determinabilis, quidquid enim Deus aliquando velit id ab aeterno voluit propter aeternitatem et immutabilitatem suam. Cum ergo Deus ab aeterno voluit quaedam ex possibilibus actu esse, ita voluit ut non fuerit possibile amplius alia velle, at haec impossibilitas in libera Dei determinatione rationem sui habere debet ut ea sit adaequata ratio omnium eorum quae de divina voluntate contingenter praedicantur; igitur ita voluit, ut voluerit

quaedam *tantum* esse, hic porro est actus positivae volitionis quoad alia possible: ergo.

Dices: terminus positivi actus tunc esset nihil, quod absurdum videtur. Resp. Esset nihil existens, *conc.* nihil volitum, *neg.* Terminus enim esset illud ens possibile quod obiectum est eligibile a voluntate per intellectum propositum, circa quod voluntas se actu exercet illud nolendo. Quae nam porro est absurditas ut voluntas, puta principis, dicat positive: nolo id fieri? Absurdum ergo est solum quod causa extra se aliquid producat careat termino reali.

Praeterea unus actus positivus simplicissimus divinae voluntatis, identificat sibi omnes actus possibile Deo; porro possibilis est Deo hic actus: *nolo hoc aut illud*; ergo actus divinae volitionis est positiva voluntas et noluntas. Quapropter actus liber divinus una est volitio sive unum *volo*, quod respicit vel esse rerum, vel non esse rerum.

2° Actus iste *idem in se* manens respicit *quodvis* obiectum quod potest esse terminus divinae volitionis. Etenim cum sit actus infinitus, aequivalens proinde infinitis multitudinem actibus finitis, per se capax est se referre ad infinita obiecta. Quare idem est actus qui ad hoc vel illud obiectum refertur, et idcirco nulla intrinseca mutatio ipsi accidit eo quod ad hoc vel illud se porrigat. Omnis ergo mutatio est in termino et terminatione huius actus, quae terminatio est relatio actus ad obiecta: relatio autem non *realis* h. e. cum dependentia aliqua actus ab obiectis; sed *rationis* h. e. cum sola dependentia obiecti voliti ab actu.

Porro cum libertas divina prae suo exercitio contineatur terminatione ad extra, semper terminus aliquis respondere debet eius volitioni sive positivus si vult rem esse, sive negativus si vult non esse.

DEMONSTRATIO IV. PARTIS. Cum actus liber sit Deo intrinsecus et ipse actus voluntatis divinae quae est ipse Deus, consequitur ipsum esse sua entitate necessarium. At praeter entitatem actus est eiusdem terminatio ad obiecta circa quae indifferentia habetur, haec autem terminatio contingens est quia potest esse et non esse; ergo.

Quaeri autem potest utrum hactenus dicta et probata sufficiant ad divinam libertatem explicandam, hic enim est scopus thesisi huius. Responsio est affirmativa.

Sane ut vera sit libertas requiritur indifferentia volentis ad obiecta, indifferentia intrinseca ipsi volenti, indifferentia activa, ut scilicet ipse volens se ad obiecta determinet. Atqui in iis quae statuta sunt haec omnia continentur. Habetur enim indifferentia non quidem potentiae sed actus quae maior est; indifferentia intrinseca Deo quia est proprietas ipsius actus divini; indifferentia activa, est enim actus ille qui prout ipsi placet haec vel illa obiecta respicit, ad hoc vel illa terminatur.

Quare libertas divina non consistit in sola terminatione; sed in indifferentia Deo intrinseca et activa terminationis, sive Deus liber est quia indifferens est ad obiecta non necessaria, seque determinat ad volitum. Quae quidem indifferentia duo dicit: actum nempe realem volitionis, et respectum ipsius non necessarium ad obiecta. Respectum hunc non esse necessarium, cum hoc sit de essentia libertatis, est aliquid necessarium; respectus vero determinatus ad haec potius quam ad illa obiecta est contingens. Porro Deus non se determinat ad hoc vel illud transeundo de potentia ad actum, cum in Deo non sit nisi actus isque unicus, sed a tota aeternitate ille actus est active determinatus ad obiecta omnia haec ut volita, ea ut nolita; quam liberam determinationem necessitas hypothetica consequitur. Hinc nulla intrinseca mutabilitas voluntatis, quemadmodum et pro scientia dictum est Thesi XVIII, p. 2. Non enim est in Deo potentia volendi quae in actus diversos exire possit, sed unus semper idemque actus qui haec vel illa respicit. Unde tota mutatio et possibilitas mutationis est in relatione seu terminatione ad obiecta quae extrinseca Deo est; quae quidem cum sit de ratione libertatis, in divina quoque libertate locum habere debet.

Corollarium 1.^m Cum ultima ratio cur quis ad hoc obiectum potius quam ad illud se determinat, sit *quia vult*,

actus infinitus Dei aequivalet et respiciendis certis obiectis et rationi cur respiciat, hoc est ipse respicit quia ipse vult; quod quidem in primo actu voluntatis nostrae omnino manifestum est, tunc enim voluntas eligit, quia vult, sed *quia vult* eundem primum actum significat, quatenus libere cum indifferentia ad opposita elicitur a voluntate.

Corollarium 2.^m Exercitium libertatis divinae non sequitur deliberationem consilii sed simul unico actu Deus decernit et vult, cum idem sit actus scientiae et volitionis, unusque actus infinitus satis sit et consilio et electioni.

Corollarium 3.^m Nequit concipi Deum aliquid modo velle quod prius noluit, aut e contrario, quia est unus actus et aeternus, atque idcirco uno eodemque permanente instanti contentus: sicut igitur absurdum est me modo nolle quod modo volo, aut e contrario, ita absurdum est Deum in aeternitate nolle, quae in eadem vult, aut e contrario. Cf. S. Thomas de veritate q. 23, a. 4. Vander Veken de libertate divina disp. 3, c. 3. Scotus in 1.^m dist. 39, q. 5, n. 15 et 21.

THESIS XXXIV^a

Divina voluntas ratione termini et modi quo in eum fertur distingui potest I in voluntatem absolutam et conditionatam; II in voluntatem antecedentem et consequentem; III in voluntatem praecipientem et efficientem; IV in voluntatem praecipientem tantum et praecipientem simul et sancientem legem; V in voluntatem efficacem et inefficacem.

DECLARATIO et DEMONSTRATIO I. PARTIS. Breviter aliqua de his distinctionibus perstringimus, ut quaedam ex sequentibus melius intelligantur.

Itaque 1.º Voluntas absoluta est voluntas rei quam Deus vult citra respectum ad ullam conditionem extrinsecam sibi: conditio extrinseca sibi est conditio posita in re quam non solus ipse Deus, sed libera etiam creata voluntas facit. Si enim ab ipso solo conditionis positio pendet, ut voluntas conservandi in aeternum animas facta hypothesi creationis,

ea voluntas dicitur absoluta, quia absoluta est voluntas conditionis cum qua conditionatum connectitur; unde ea duo se habent ad modum unius integrae rei volitae. Voluntas ergo absoluta est ex. gr. voluntas existentiae mundi, gloriae suae obtinendae, constantiae ordinis physici in universum, etc.

Voluntas conditionata est voluntas rei quam Deus vult sub aliqua conditione ponenda a libera creatura. Talis est voluntas qua vult conferre hominibus possessionem finis ultimi, dummodo nempe legem observent.

2.º Voluntas antecedens est voluntas cuius tota ratio est divina bonitas, praeventens in signo priori naturae scientiam visionis: ut voluntas creationis, et voluntas destinationis hominum ad beatitudinem.

Voluntas consequens est voluntas cuius adaequata ratio complectitur tamquam elementum opus etiam liberum creaturae; quaeque proinde subsequitur scientiam visionis; ut voluntas puniendi impios, conferendi praemium bonis; et voluntas quae vult nos exequi ea determinata praecepta quae, mala cum non sint, legitima auctoritas nobis constituit.

Haec secunda est semper conditionata, quia supponit conditionem extrinsecam sibi. Prima tum est conditionata cum terminus eius est actu consequendus per liberam cooperationem creaturae; at pro effectu conferendi media ad terminum consequendum est absoluta. Verum etiam cum antecedens est conditionata, non est eodem modo conditionata ac consequens. Nam antecedens includit conditionem *ponendam*, consequens supponit conditionem *positam*.

3.º Voluntas praecipiens est *voluntas legislatoris* decernens quid causae liberae creatae facere, quid omittere debeant. Liberam observationem legis voluntas praecipiens *absolute decernit*; neque enim vult legem observari cum hac conditione, si ipsae creaturae velint; si enim ita vellet ratio legis periret. Licet autem *absolute decernat*, non autem *absolute obtinet* observationem legis; neque id spectat ad voluntatem legislatoris, quae vult legem *libere* observari. Sed effectus intentus obtinetur posita libera determinatione

voluntatis, quae subinde abest; ideoque prae ipso exercitio actuali legis voluntas praecipiens non semper est efficax. Imo cum hac voluntate coniuncta est voluntas permittendi legis transgressionem, ne libertatis exercitium impediatur. Ad voluntatem eam spectant lex naturalis et leges positivae divinae.

Voluntas efficiens est *voluntas causae primae* producentis effectus, sive per se solam, sive cum causis secundis.

4° Voluntas *praecipiens tantum* est voluntas qua Deus vult legem a se latam observari.

Praecipiens simul et sanciens est voluntas qua Deus vult legis observationem statuens simul praemium observatoribus, poenam transgressoribus. Haec altera est *voluntas legislatoris adaequata*. Ab hac nemo se subducere potest; etsi enim homini permittatur se subtrahere a voluntate tantum praecipiente, incidit hoc ipso in voluntatem sancientem. Idcirco haec voluntas legislatoris adaequata semper impletur.

5° Spectato nexu consecutionis inter voluntatem Dei et obiectum volitum, voluntas Dei distingui potest in efficacem et inefficacem.

Voluntas efficax est ea quae terminum suum consequitur, sive ex se sola, sive cooperante libera voluntate creata. Talis est voluntas absoluta, et conditionata cum conditio ponitur.

Voluntas inefficax est ea quae terminum in quem fertur non obtinet propter defectum conditionis requisitae, ut voluntas assecutionis finis pro iis qui reapse eum non assequuntur ob defectum observationis legis.

Iam vero hoc pacto esse ratione distinguendam divinam voluntatem manifestum est ex eo quod distinctio rationis actuum divinorum petitur a diversitate obiectorum, sive ipsa obiecta diversa sint, sive diversus sit modus quo ea cum actibus divinis connectuntur; cum ergo haec alia et alia sint, atque alio et alio modo connexa, alia et alia voluntas concipi in Deo potest. Nec difficultatem gignere illud debet quod indignum Deo videatur voluntatem eius pro aliquibus obiectis esse conditionatam et inefficacem. Nam 1° cer-

tum est non omnia, quae Deus vere vult, reapse fieri, ut est observatio legis naturalis in pluribus; atque certum est praeiter voluntatem conferendi praemium bene operantibus supponere conditionem impletam, cuius determinatio pendet ultimo a voluntate creata. Ergo extra dubitationem esse debet, esse in Deo aliquam voluntatem conditionatam. 2° Indignum sane non est Deo velle aliquid sub conditione, nam in hac re non est dependentia voluntatis divinae a conditione, sed solum obiecti voliti ab eadem: scilicet vult Deus obiectum illum pendere ab aliquo tanquam a conditione sui. Cum ergo obiecta habeantur, quae ut sint postulant conditionem positam in libera determinatione voluntatis creatae, ea velle debet Deus eo modo quo intendi possunt, ideoque cum ea dependentia quam habent a conditione; et idcirco velle ea debet conditionate.

Neque 3° indignum est Deo voluntatem eius esse aliquando inefficacem. Nam haec inefficacia non est ex defectu suae virtutis, sed ex defectu conditionis sub qua tantum Deus obiectum intendit; quare cum ea deest, deest reapse obiectum voluntatis. Indignum vero Deo foret si voluntas absoluta esset inefficax.

Praeterea voluntas inefficax cum est voluntas legislatoris, est inefficax si ex parte tantum spectetur, si enim adaequate sumitur, est ea semper efficax; huc enim redit: aut libera creata voluntas legem observet, aut poenam subeat; alterutrum autem divina voluntas semper obtinet.

Itaque effatum illud: voluntas Dei semper impletur, intelligendum est de voluntate absoluta; et de voluntate quoque praecipiente sed adaequate spectata.

Ex dictis constare potest qua ratione actus desiderii reperiri possit in Deo. Prout enim desiderium sumitur pro volitione boni quo egemus, quod cupimus nobis ut eo perficiamur, nequit certe tribui Deo. Quatenus vero desiderium intelligitur volitio boni extrinseci nobis quidem sed ad nos ordinati, secundum quam volitionem agimus ut illud bonum sit, desiderii actus inesse Deo dicendus est; et sic vere dicimus desiderare Deum nostram salutem.

THESIS XXXV^a

Idcirco Deus est vivens ac maxime vivens, ipsaque vita.

Vitae nomen « impositum est (ait S. Thomas I p. q. XVIII. a. 2) ad significandam substantiam cui convenit secundum naturam movere se ipsam vel agere se quocumque modo ad operationem. Et secundum hoc *vivere* nihil aliud est quam esse in tali natura, et *vita* significat hoc ipsum sed in abstracto, sicut hoc nomen cursus significat ipsum currere in abstracto. Unde *vivum* non est praedicatum accidentale sed substantiale. Quandoque tamen vita sumitur minus proprie pro operationibus vitae, a quibus nomen vitae assumitur, sicut dicit Philosophus (Ethic. IX. 9) quod vivere principaliter est sentire et intelligere. » Vivere ergo est se ipsum movere h. e. activitate sua se modificare, nempe immanenter agere: vita in actu primo essentialis est ei quod dicitur vivere, ad eius enim essentiam spectat activitas illa; vita vero in actu secundo quae distinctis et successivis operationibus continetur, accidentalis est quia operatio est quoddam accidens. Hic est conceptus vitae ex inductione rerum collectus.

Quaeritur an in Deo sit vita, et qua ratione competat vita Deo. Prior quaestio facile solvitur. Certum est enim spiritum intelligentem et volentem vivere, nec aliud perfectius cogitare possumus cum volumus cogitare viventem quam intelligentem et volentem. Quocumque ergo modo se habent intelligentia et volitio divina, si haec Deus formaliter habeat, oportebit concipere et affirmare Deum viventem.

Ad alteram quaestionem quod spectat, manifestum est esse non posse in Deo vitam eo modo quo in creaturis reperitur; quocumque tamen discrimine existente illud verum esse debet, conceptum vitae proprium formaliter in Deo reperiri: qua quidem in re non est minima difficultas, quae idcirco dissolvenda erit. Proponimus ergo primum S. Thomae

demonstrationem qua probatur vitam maxime proprie esse in Deo. Ea huc redit.

Cum vivere dicantur aliqua secundum quod operantur ex se ipsis, et non quasi ab aliis mota, quanto perfectius competit hoc alicui, tanto perfectius in eo invenitur vita. Atqui id perfectissime competit Deo: ergo perfectissima vita invenitur in Deo. *Prob. minor.* Illud perfectissime operatur ex se ipso cuius operationis principium nullum extrinsecum est, non causa ulla efficiens aut finalis: et in quo operatio ita manet ut sit per identitatem una cum illo: atqui haec locum habent in Deo: ergo. *Prob. maior.* nam si a nullo extrinseco operatio dependet, quoad hoc perfectissime obtinetur quod proprium est viventium, ut ex se ipsis agant; si autem eius operatio sit illi identica, obtinet perfectissime alterum quod est viventium proprium h. e. immanentia actus. *Minor* constat quia Deus est ens absolute independens, et cuius esse est ipsum eius intelligere et velle: ergo.

Liquet in hoc argumento supponi intellectionem Dei pariterque volitionem esse operationes. Iam vero heic, ut monuimus, delitescit quaedam difficultas: quam sic proponere licet. Conceptus formalis vitae in eo est ut sit quaedam activitas se movens h. e. se ipsam perficiens immanenter agendo: id vero postulat tum principium, tum actum procedentem a principio, et in eo a quo procedit manentem. Omnisque operatio talis est ut sit exercitium quoddam facultatis, quae si se perficit, immanenter agit. Atqui in Deo non est principium a quo intellectio aut volitio procedant, sed est sola intellectio et volitio quae substantivae sunt, h. e. substantia Dei; non habet ergo in Deo locum exercitium alicuius activitatis. Nulla est ergo proprie dicta operatio in Deo; sed scientia et volitio se habere videntur in Deo sicut cetera attributa ad modum alicuius formae absolutae: quomodo igitur in Deo est formaliter vita? *formaliter* inquam: nam licet eminentiori modo Deus vivat, oportet tamen ut conceptus vitae formaliter sit idem in Deo et in nobis, licet solum analogice, sicut conceptus entis, scientiae, ut vere et proprie imo maxime proprie Deus dicatur vivere.